

זהבה מלכיאל / הרצליה

פרק יד בבראשית

(שיעור)

פרק זה הנו יחידה לימודית אחת. בו מתחיל ומסתיים מאורע. ביחידה זו שלושה חלקים הקשורים זה בזה:

(א) מלחמת המלכים (א—יא);

(ב) לוט נשבה ואברהם מצילו (יב—טז);

(ג) הפגישה, בעמק שוה (יז—כד).

רבים מן המורים לתנ"ך הנוהגים בדרך כלל לשתף את תלמידיהם בניתוח הפרקים ומכוונים לקראת העמקה עצמית. משנים ממנהגם זה בבואם ללמד פרק זה. כאן עוברים הם בקריאה על החלק הראשון, זוזורים ומספרים לתלמידיהם את עיקרם של הדברים ומסתפקים בכך. לדעתם מאפיל ריבוי השמות שבחלק הראשון על התוכן, ואילו ההמשך נלמד ביתר הרחבה כחומר רגיל.

כל מי שאינו מתכוון ללמוד את הפרק מבחינה ארכיאולוגית או היסטורית, ימצא בקטע האחרון בלבד חשיבות מיוחדת כי בקטע זה נמצא קוים נוספים לדמותו של אברהם איננו מצויה ברכתו החגיגית של מלכי צדק, שבועתו של אברהם ועוד. אולם בעזרת תכסיסים מתאימים אפשר להסיר את המכשולים העיקריים מעל דרך לימוד הפרק בשלימותו ואז מתגלית עלילת מלחמה בעלת תוכן מושך, ואפילו מרתק, את לב התלמידים. וכמובן שעה שהילדים עמלים ומבינים, תוך יגיעה, את החלק הראשון, יהא גם החלק האחר, שאותו יש ללמוד לכל הדעות בהרחבה, מעמיק יותר.

מגמתנו בהוראת התורה צריכה להיות — לימוד הפרקים כולם ללא דילוגים והשמטות תוך הדרכה מתמדת של התלמידים לעבודה עצמית. (אין זה המקום לעמוד על ההבדל היסודי בין שיעור תורה, אשר בו מורה מספר את תוכן הפרק, מסביר פסוקים ומלים — לשיעור בו עובדים התלמידים, טורחים ועמלים בניתוח והבנת הפרק ונעזרים במורה המכוון ומדריך את עבודתם).

פרק יד אינו נמנה על אותם הפרקים אשר מבחינות פסיכולוגיות מונעים אנו מן התלמיד את לימודם המעמיק. כפי שצויין לעיל, מאפילים השמות המורזים והמרוכים על חלקו הראשון של הפרק, אולם בעזרת טבלת השמות ומפת מסעו של אמרפל" מבחרים את החומר המסובך במקצת.

השיעור דלהלן ניתן בכיתת בנים ובנות בגיל 9—10 (בהמשכים). התלמידים היו ילדי עולים חדשים שידעו קרוא וכתוב עברית; הם למדו עד כה את ספר בראשית מתחילתו ללא דילוגים. מהלך השיעור נרשם בצורת דין וחשבון, והוא מוגש בזה למורים ומדריכים כדוגמה להוראת תורה בכיתות הנמוכות.

הכנות לשיעור: לכל תלמיד — ספר בראשית, מחברת תורה ועפרון. המורה הביא אתו גליון בריסטול ובו טבלת המלכים (פרטיה חסרים).

טבלת המלכים

המלך	ארצו	המלך	ארצו
(1)			
(2)			
(3)			
(4)			
(5)			

וכן לוח עזר המשמש אח"כ לשירוטט המפה, שהמורה התאמן לשרטטה. (על לוח הכיתה הרגיל נרשמו מלים חדשות, שמות הקטעים, המספרים וכו'). הפרק נלמד בשני שיעורים ומחצה.

מבנה השיעורים

(א) מבוא

(א) חזרה

(ב) סקירה כללית על הפרק

(ב) המלחמה (א—יא)

(א) מי נלחם?

(ב) למה נלחמו?

(ג) איפה נלחמו?

סיכום (ע"י כתיבה על הלוח וסיפור תלמיד).

(ג) לוח נשבה ואברהם מציל: (יב—טז)

(א) הפליט

(ב) אברהם נחלץ לעזרת לוט.

(ד) הפגישה בעמק שוה (יז—כב)

(א) הפגישה עם מלכי צדק.

(ב) הפגישה עם מלך סדום.

סיכום (ע"י דראמטיזאציה)

סיכום כללי ומתן עבודת בית.

(א) מ ב ו א

(א) חזרה

מ: ניגש אל הלוח ומשרטט מפת א"י. בה מצוירים אלוני ממרא וערי הככר.

שבילים ודרכים מחברים את המקומות. המורה מספר:

בפרק הקודם למדנו על פרידת לוט מעם אברהם. ירשום תלמיד על הלוח

את מקום מגוריהם.

ת: ניגש אל הלוח ורושם.

מ: מצביע על ילד ואומר: אתה אברהם, הצע ללוט את הפרידה:

ת: "אל נא תהי מריבה ביני ובינך... ואם הימין ואשמאילה".

מ: גפתח את הספרים ונשמע מה קרה אחרי פרידה זו (מפני הקשר ההדוק

שבין חלקי הפרק קרא המורה לפני התלמידים את הפרק בשלימותו והמתין

לתגובה).

(ב) סקירה כללית על הפרק

ת: קראנו על מלחמה.

ת: בפרק שמות רבים וארוכים.

מ: צדקת. בקשר למלחמה זו מוזכרים שמות שונים ומוזרים של אנשים ומקו-

מות. מפני מה מעניינת אותנו מלחמה זו?

ת: כי במלחמה זו מסופר גם על אברהם ולוט.

מ: נמצא את הפסוק אשר ממנו מתחילה המלחמה לענין אותנו.

ת: פסוק יב (התלמיד אימר את מספר הפסוק וממתין עד שחבריו כולם מוצאים

פסוק זה, ומשמצאוהו קורא התלמיד את הפסוק בקול רם. בדרך זו מכריח

המורה את התלמידים כולם לעקוב אחר מהלך השיעור).

מ: מה קרה לו ללוט?

ת: האויבים לקחו אותו.

מ: איך קוראים לאדם שהאויבים לקחו אותו?

ת: שבוי. (מלה זו רושם המורה על הלוח, כי חדשה היא. הסבר רחב בא עם

תיאור לוט השבוי).

מ: יתאר תלמיד מה עשו בו בלוט השבוי?

ת: לקחו את כל צאנו, את בגדיו היפים ואת קישוטי דירתו. כל מה שנמצא

בביתו לקחו.

ת: גם את משפחתו לקחו. את אשתו ואת בניו. את כולם קשרו ולקחו.

- ת: אחר־כך ימכרו אותם לעבדים.
 ח: מסכן לוט.
 מ: לוט היה בצרה גדולה מאד. (שותק)
 ת: אברהם הציל אותו!
 מ: נחפש את הפטוקים המספרים על כך.
 ת: יד, טו, טז. התלמיד קרא.
 (התלמידים ניסו להגיב על הקטע שקראו, אולם דחיתי שיחה זו לשיעור הבא, בו תובלט הצלת אברהם על־ידי הסבר המלחמה).

(ב) המלחמה

- (א) מ: מצאנו כי לוט בצרה גדולה, אולם טרם הסברנו כיצד באה עליו צרה זו.
 ת: הלא אמרנו: היתה מלחמה והאויבים לקחו אותו (תיקון המורה: שבו אותו) בברר מי הם האויבים.
 (המורה תלה על הלוח את טבלת המלכים, כשפרטיה חסרים עדיין. המורה מטביר: בצד ימין נרשום את שם המלך ובצד שמאל נרשום מאיזו ארץ בא המלך).
 ת: שם המלך אמרפל. ארצו — שנער.
 המורה רשם (אילו היתה זו כיתה גבוהה יכול היה תלמיד לרשום. אולם מאחר שהכתובה תגזול זמן רב מדי, מן הראוי לוותר על כתיבת התלמיד. התלמידים אמרו והמורה רשם. בדרך זו מילאו את המחצית הראשונה של הטבלה).
 מ: קבוצת מלכים זו נלחמה בקבוצת מלכים שנייה.
 (כנ"ל מילאו את המחצית השנייה של הטבלה, אולם בסופה נתקלו בקושי).
 ת: המלך בלע. ארצו — צער.
 מ: רשם בהיסוס.
 ת: זה לא נכון צריך לומר: מלך בלע היא צער!
 מ: הערה צודקת. המלך האחרון ברשימה מלך בבלע, ולה שני שמות בלע וגם צער (תחת "ארצו" רשם בלע ובסוגרים צער) — שם המלך חסר.

טבלת המלכים

המלך	ארצו	המלך	ארצו
(1) אמרפל	שנער	(1) ברע	סדום
(2) אריוך	אלסר	(2) ברשע	עמורה
(3) כדרלעמר	מלך עילם	(3) שנאב	אדמה
(4) תדעל	מלך גויים	(4) שמאבר	צבויים
		(5) ?	בלע (צער)

דעת-מכללת הרצוג

מתוך: "מעיינות ד' - חינוך והוראה, מאסף לעיני חינוך והוראה, עורך: חיים חמיאל, ירושלים תשל"ח

45

פרק יד בבראשית

מ: יש ויוצא למלחמה מלך אחד נגד אויבו. אולם לפעמים קורא האחד לחבריו — בעלי בריתו — שיעזרו לו. ואז גם אויבו ירא לצאת בעצמו ואף הוא קורא לשכניו — לבעלי בריתו — ובמקום מלחמה של שני מלכים ישנה מלחמה של שתי קבוצות מלכים.

ת: המלחמה שאנו לומדים עליה היא מלחמה של בעלי ברית.

מ: קרא את בעלי הברית הראשונה.

ת: קרא.

מ: קרא את בעלי הברית השנייה.

ת: קרא.

ת: (כדי להתגבר על קשי הקריאה של השמות קרא אי אלה שמות בצותא, וכן נערך משחק — תרגיל — קצר, המורה קרא שם מלך והיה על התלמידים למצוא מה היא הארץ שעליה מלך).

מ: ניגש וסימן מספרים ליד המלכים.

ת: אבל הכוחות במלחמה זו אינם שווים. בקבוצה אחת ארבעה מלכים ובשניה חמישה. ברור כי החמישה ינצחו.

ת: לא נכון הם לא ינצחו.

מ: מניין לך?

ת: פסוק י' (קרא בקול) "וינוסו מלך סדום ועמורה". הם מהחמישה ברחו. (נרשמה על הלוח המלה — נסו — ברחו בבהלה).

ת: מכאן שבעלי ברית אמרפל היו חזקים מאוד.

(ב) מ: מפני מה פרצה מלחמה זו?

ת: בעלי ברית סדום עבדו את כדרלעמר ואח"כ הם כבר לא רצו לעבוד אותו ומרדו.

מ: מה פירוש עבדו את כדרלעמר?

ת: היו עבדים שלו. שילמו לו מסים. כל מה שמצא חן בעיניו בארץ סדום — לקח לביתו.

ת: היו לו שוטרים ופקידים, שהיו לוקחים בשבילו הכל. איש יפה לקחו לעבד. סוס יפה לקחו בשביל המלך, והאנשים בעלי הסוס היו מוכרחים לתת.

מ: יפה. כמה זמן עבדו אנשי סדום לכדרלעמר?

ת: שתיים-עשרה שנה עבדו ואחר-כך מרדו.

מ: מה פירוש מרדו?

ת: הם עשו מרד. הם יותר לא רצו לעבוד לכדרלעמר ולתת לו הכל.

ת: במרד גם הורגים. הם הרגו את משרתי כדרלעמר ולא הרשו לקחת מהם דבר.

מ: נכון. שנה שלימה היתה מהפכה בערי הכנר. ורק אחרי שנה בא כדרלעמר. (כדי להקל על הבנת הפסוק: "שתיים-עשרה שנה עבדו את כדרלעמר ושלוש-

זהבה מלכיאל

עשרה שנה מרדו" נעזר המורה בשיטת המספרים. המורה ערך טור מספרים ומתח קו אחרי 12).

ת: 12 שנה עבדו את כדרלעמר.
 מ: הקיף את המספר 13.
 ת: בשנה ה־13 מרדו.
 ת: ובשנה ה־14 נלחמו.

עבדו

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12

13 מרדו
 14 נלחמו

ת: מפני מה לא בא כדרלעמר מיד כששמע מה עוללו לפקידיו.
 ת: כי הוא גר רחוק ועד שהודיעו לו עברה שנה.
 ת: אולי הוא ידע כעבור חדשים אחדים ובכל־זאת לא יצא מיד מפני שהיה עליו להתבונן למלחמה.
 (מ: הראה על החלק הימני של הטבלא).
 ת: הוא צריך להודיע לבעלי בריתו וגם הם צריכים להכין חיילים וכל זה נמשך זמן רב.
 מ: צדקו השניים. ההכנות נמשכו זמן רב. וגם הדרך ארוכה היא. נתבונן בתמונת "לך לך" (תמונה זו תלויה בכיתה). התמונה מספרת לנו כי אברהם גר בחרן הרחוקה מא"י, וגם כדרלעמר בא עם בעלי בריתו מארץ הקרובה לחרן. בשעה שכדרלעמר וחייליו היו מוכנים, יצאו לדרך. (בגיר צבעוני סימן המורה את מסעו של כדרלעמר. כסקיצות קטנות סימן את הערים) הקשת על שכמם והחצים בחגרותיהם (אשפה?) כה צעדו עד הגיעם לעיר עשתרות קרנים. (המורה סימן את המקום).
 מי הם תושבי עשתרות קרנים?
 ת: הרפאים.
 מ: חזקים היו הרפאים אולם חיילי כדרלעמר הרגו בהם והמשיכו דרכם עד בואם לעיר הם. (סימן את הם) תושבי הם...

דעת-מכללת הרצוג

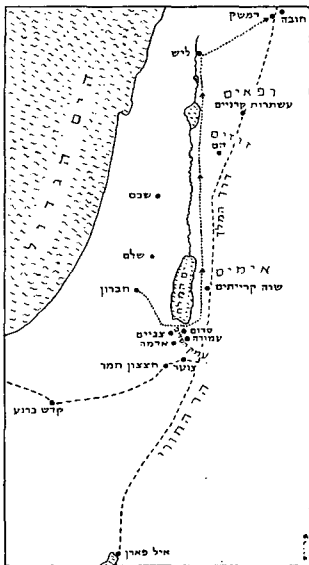
מתוך: "מעיינות ד' - חינוך והוראה, מאסף לעיני חינוך והוראה, ערך: חיים חמיאל, ירושלים תשל"ח

ת: הזוזים.

מ: הזוזים אף הם ברחו לכל עבר. עברו עוד ימים מספר והנה הגיעו החיילים לשוב קריתים (סימן את המקום).

ת: שם גרו האימים.

מ: (המשיך את קו המסע), בהר שעיר נהרגו החורים. ואלה שנשארו בחיים ברחו למדבריות עד איל פארן וקדש. גם לקדש שני שמות.

המפה הושאלה
עלידי מערכת
"דבריי-הימים"

ת: עין המשפט וקדש. כמו בבלע שהיא צער.

מ: נכון. כדלעמר הבה את האמורי והגיע עד חצצון חמר.

ת: כמעט הקיף אותם את בעלי הברית השנייה.

זהבה מלכיאל

- ת: לכן לא בא כדרלעמר מיד כי כל כך הרבה מלחמות היו לו בינתיים.
 ת: אם ניצח כל כך הרבה ערים איך היה לו עוד כוח לערוך מלחמה חדשה.
 ת: הלא אמרנו שהם היו חזקים מאוד.
 מ: איפה התקיימה המלחמה העיקרית?
 ת: בעמק השידים (השטח סומן).
 (ע"י דבריו אלה של המורה מקבלים הפסוקים ה' ו' משמעות. למרות שהמורה הוא המספר אין התלמידים פאסיביים. הם עוקבים אחר התקדמות הגדודים ומוכנים לענות על שאלותיו הקצרות של המורה. שאלות ביניים אלו מתפקידן לקשר את דברי המורה אל הספר).
 המורה צייר על הלוח את סדר מסעו של כדרלעמר ורדיפת אברהם, לפי המפה דלעיל:
 מ: נמצא פסוק נוסף על עמק השידים.
 ת: פסוק י' (התלמיד קרא).
 מ: אדמתו של עמק זה מעורבת בסיד וזפת. (זפת מזפתים את הכבישים).
 אנשי הסביבה היו באים לעמק, חופרים ומוצאים אדמת סיד זו ומשתמשים בה לחזק את גנות הבתים לגדרות ולעשיית כדים; על כן נשאו בעמק בארות בארות.
 ת: כתוב "עמק השידים הוא ים המלח". גם כן שני שמות.
 ת: אבל איך יתכן שהעמק הוא ים?
 מ: שאלה נכונה. עמק זה נמוך היה ובמשך השנים נשפכו מי ים המלח לעמק ושטפוהו. היום אין יותר עמק השידים, הוא מלא מים. הוא ים-המלח. כפי שציינו היתה המלחמה העיקרית בעמק השידים. יתאר תלמיד כיצד נגמרה המלחמה.
 ת: הרבה חיילים מתו, הרבה נפצעו. רבים ברחו לכל מקום שמצאו.
 מ: הרה נסו, להרים שבסביבה.
 ת: קשה היה שם לרוץ בגלל הבורות והרבה חיילים נפלו לבורות.
 ת: מלך סדום גם נפל לבור.
 ת: אבל הוא לא מת. הוציאו אותו.
 מ: מי?
 ת: חייליו או חיילי מלך ברע או חייליו של בעל ברית אחר.
 ת: שכחנו לספר את העיקר: שלקחו את לוט, ולוט בצרה גדולה.
 ת: אין הוא רואה את אשתו ובניו, הוא קשור וסוחבים אותו.
 מ: טרם נפסיק את השיעור ינסה תלמיד לספר על המלחמה בקיצור. נעזור לו.
 (המורה כתב על הלוח)

מי נלחם?

מפני מה נלחמו?

איפוא נלחמו?

- ת: השיב לפי סדר הכתוב.
- מ: נסמן את הפסוקים המספרים לנו מי נלחם וכן מפני מה נלחמו ואיפה נלחמו. תלמיד קרא את הפרק עד פסוק יג.
- (הקריאה היתה טובה כמעט, ולא ניכר קשי בקריאת השמות).
- (ג) לוט נשבה ואברהם מצילו.
- מ: כתב על הלוח: לוט בצרה גדולה (הרגיש בציור את ההרים בין ערי הכנר ואלוני ממרא).
- ת: הרים מבדילים בין ערי הכנר ואלוני ממרא. אברהם רחוק מן המלחמה — ואינו יודע מה נעשה בעמק השידים.
- מ: אילו היה זה בזמנו מיד היה הדבר מתפרסם, נודע לכולם, כיצד?
- ת: היה בא שליח באוטובוס ומספר.
- ת: באוירון אפשר להגיע יותר מהר.
- ת: אפשר להודיע בטלגרמה או בטלפון ויודעים מיד.
- מ: נכון, כיצד נודע הדבר לאברהם?
- ת: בא פליט וסיפר.
- ת: הפליט ברח מן המלחמה וסיפר.
- מ: תאר את הפליט.
- ת: הוא רץ בכל כוחו, הוא בודאי עייף, נושם בכבדות, מכוסה אבק ודם.
- ת: הוא היה בודאי אחד מרעי לוט, כי אחרת לא היה יודע שאברהם דודו של לוט הוא.
- מ: מתקבל על הדעת. אברהם ידע כי לוט בצרה גדולה, לכן הזדרז "וירק את חניכיו", ורו גם את חניכיו ויצא לדרך.
- "וירק" — מלה חדשה וקשה ואין להקנותה לתלמידים, לכן אין לרשמה על הלוח ולחזור ולפרשה פעמים הרבה).
- ת: מה זה חניכיו?
- ת: העבדים שלו.
- ת: "הנפש אשר עשו בחרן" הנערים שאותם חניך אברהם למצוות.
- מ: (על הלוח: חניך — חניכים). מה היה מספרם של החניכים?
- ת: קרא — מן הספר: שמונה-עשר ושלוש מאות.
- מ: יכתוב תלמיד מספר זה על הלוח (שלשה תלמידים טעו ורק הרביעי כתב נכון).
- ת: בפסוק זה משהו לא ברור: כתוב כי "נשבה אחיו", צ"ל כי נשבה בן-אחיו. לוט לא היה אחי אברהם.
- מ: הערה צודקת, ואמנם יש סיבה לדבר.
- ת: כל הקרובים קרויים אחים. למדנו "כי אנשים אחים אנתנו".

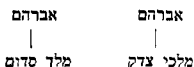
זהבה מלכיאל

- ת: כל מי שאוהבים קוראים לו את. אברהם אהב את לוט ורץ להצילו כאילו היה אחיו.
- ת: הוא שכח שכעס עליו, ורק דבר אחד זכר כי לוט בצרה גדולה.
- מ: ניגש אל הלוח ומותח קו על מחצית הטבלה אשר בה רשימת חמשת המלכים. וכותב במקום חמשת המלכים: אברהם ו־318 נערי.
- ת: אברהם אחד והם ארבעה.
- ת: המלכים של כדרלעמר כל כך חזקים, ובכל־זאת אברהם שהוא יחיד הוא מנצח.
- ת: מפני שאלהים עזר לו:
- ת: אבל אברהם לא היה יחידי היו גם לו בעלי ברית — ענר, אשכל וממרא.
- מ: אמת כי לאברהם היו שכנים טובים — בעלי ברית — אולם הם לא היו מלכים הם היו אנשים עשירים. להם עדרי צאן והם בעלי שדות וחורשות. אברהם גר בחורשת אלונים של ממרא. במקום גר כתוב בספר...
- ת: שוכן.
- ת: שכן הוא מאותה משפחת מלים. וגם שכונה!
- מ: נכון, ואלה שכניו הצטרפו לאברהם, הם ומקצת עבדיהם, וכולם החלו רצים אחרי כדרלעמר וחייליו.
- ת: אברהם הכניס את עצמו בסכנה כדי להציל את לוט.
- מ: אברהם רדף ימים אחדים, ונדמה היה לו כי השיג את כדרלעמר וכשהגיע לדן (המורה סימן את קו הרדיפה ואת מקום העיר דן) ירד לילה. (המורה שתק).
- ת: גם בלילה רדף אברהם.
- ת: כתוב שהוא חלק את חייליו ורדף גם בלילה.
- מ: מפני מה חלק את נעריו?
- ת: כדי להקיף את כדרלעמר, וחייליו לא יוכלו לברוח.
- ת: הלא בחושך אין רואים את הדרך, ואברהם לא ידע לאיזו דרך ברח כדרי לעמר, לכן שלח את נעריו לדרכים שונות.
- ת: אמרפל לא תיאר לעצמו שבלילה רודפים אותו. כל חייליו בודאי ישנים, או שהם רוקדים ושמים על נצחונם ועל הפגישה הקרובה עם משפחותיהם.
- מ: כשאברהם התחיל להכות במחנה כדרלעמר ברחו לחובה. (המורה סימן את המקום).
- ת: החיילים כולם מתפלאים — מי זה שמביא עליהם אסון אחרי הנצחון. הם כבר קרובים לבתיהם ושמים להביא את הרכוש שלקחו והנה אסון.
- ת: הכל השאירו והצילו רק את נפשם.
- ת: לוט גם הוא התעורר, ופתאום הרגיש שהחיילים בורחים, והנה מרחוק הכיר את נערי אברהם ועיניו אורו משמחה. עכשיו ידע שאברהם יבוא ויתיר

- את הקשרים בחבל שהוא קשור בו.
 ת: לוט בודאי הודה לאברהם וזה לא כתוב.
 מ: נכון, התורה מספרת לנו רק את עיקרם של דברים ולא את כל הפרטים.
 למי שייך הרכוש שנשאר; הבגדים הנאים, הכלים, התכשיטים והאנשים?
 ת: לאברהם, הוא הגזיל הכל וכל הרכוש שייך לו.
 ת: אבל הרכוש היה של מלך סדום והוא צריך להחזיר.
 ת: שישמה מלך סדום על שנשאר בחיים — כלום לא שייך לו. לולא אברהם היו נשיו ומשרתיו כולם עבדי כדרלעמר.
 מ: בכיתה שתי דעות בעניין הרכוש. קשה להחליט למי הוא. יקרא תלמיד מפסוק יז עד הסוף.
 ת: קרא.

(ד) הפגישה בעמק שוה

- מ: אחרי קריאת התלמיד רשם על הלוח: הפגישה בעמק שוה (עמק המלך) מי הם הנפגשים?
 ת: אברהם, מלך סדום ומלכי צדק מלך שלם.
 מ: רשם על הלוח:

- מתי התקיימה הפגישה?
 ת: בשעה שאברהם חזר עם הרכוש, חיכו לו בדרך מלך סדום ומלכי צדק מלך שלם.
 מ: (סימן את מקומה של שלם ורשם ירושלים בסוגרים וסימן את עמק שוה). הם לא עמדו וחיכו לו. מה כתוב במקרא?
 ת: הם יצאו לקראתו.
 ת: מלכי צדק הוציא בשביל אברהם לחם ויין.
 ת: כי חייליו היו עייפים ורעבים, הם רדפו כל כך הרבה.
 מ: בימי קדם כשהיה ראש שבט או מלך תוזר מן המלחמה היו ידידיו יוצאים לקראתו ומוציאים לו לחם ויין.
 ת: כדי להראות לו שכולם שמחים בשובו.
 ת: אם מלכי צדק שמח בשוב אברהם היה בודאי ידידו. היה אם כן לאברהם עוד בעל ברית מלבד ענר אשכל וממרא.
 ת: מלכי צדק היה יהודי?
 ת: כתוב בתורה שהוא היה מלך ירושלים והוא היה כהן לאל עליון ולא לאלים לים כמו תרם.
 ת: לכן אברהם התחבר אתו מפני שגם הוא הבין שהאלילים הם שטויות.

- מ: מלכי צדק לא היה יהודי — הוא היה גוי צדיק. אברהם קיבל ממלכי צדק עוד דבר-מה מלבד לחם ויין:
- ת: ברכה.
- מ: תקרא תלמידה את הברכה..
- ת: קראה.
- מ: מלכי צדק מברך את אברהם ואומר: האלקים שהוא עושה — קונה — שמים וארץ הוא יברך אותך וישמור עליך.
- מ: תלמידה שנייה תקרא את הברכה.
- ת: קראה.
- מ: חזר וקרא את הברכה. מי יודע לקרוא את הברכה על-פה?
- ת: קראה.
- ת: אבל הברכה לא נגמרה, גם בפסוק כ יש ברכה.
- ת: בפסוק כ מלכיי-צדק אומר: "בדוך אל עליון" הוא מברך את אלקים.
- מ: נכון. מלכי צדק מברך את אברהם ואת אלקים על שנתן את אויבי אברהם בידו.
- כתב על הלוח: צרים =
- מגן =
- ת: צריך — אויבך
- מגן — נתן.
- מ: אברהם קיבל את היין והלחם. שמע את הברכות והחליט לתת למלכיי-צדק חלק מן הרכוש שהביא עמו. היו לו עשרה גמלים — נתן למלכי צדק אחד. היו לו עשרה כדי זהב נתן למלכי צדק אחד. מכל אשר לו נתן מעשר למלכי צדק.
- תסכם תלמידה: מה ידוע לנו על מלכי צדק.
- ת: הוא היה כהן לאל-עליון ומלך ירושלים.
- מ: מוחק מן הלוח בקו את פגישת מלכי צדק ואברהם. נשאר כתוב "אברהם — מלך סדום".
- ת: מלך סדום לא הביא לאברהם דבר. הוא בא לבקש ולהתחנן. הוא רוצה שאברהם יחזיר לו את בנותיו ועבדיו.
- ת: "תן לי הגנפש והרכוש קח לך" הוא לא ביקש את הרכוש.
- ת: קודם שאלנו למי שייך הרכוש ועכשיו אנו יודעים שהוא שייך לאברהם.
- ת: אבל אברהם לא לקח מן הרכוש, הוא לא רצה שאח"כ מלך סדום יתגאה ויאמר: אני העשרתי את אברהם.
- מ: קרא בנעימה ובהרמת יד פסוק כב.
- ת: מפני מה מרים אברהם את ידו?
- מ: הוא נשבע. יש נשבעים בשימת יד ללב או למקום אחר. אברהם נשבע

בהרמת יד.

- ת: אברהם נשבע שלא יקה דבר מן הרכוש מחוט או משרוך נעל.
 מ: קרא והראה על חוט המקיף את הראש ועל הנעל "מחוט ועד שרוך נעל".
 חוט הוא העקל שהערבים מחזקים בו את הכפיה שלראשם.
 (ת: צבעו שחור ראיתי כאלה).
 ת: אברהם לא רוצה ממלך סדום מן הראש עד הרגלים... שום דבר.
 ת: אילו היה אברהם לוקח היו אומרים שהוא רדף אחרי כדורלעמר רק בגלל הרכוש וזה לא נכון. הוא סיכן את חייו רק כדי להציל את בן-אחיו.
 מ: יפה.
 ת: לא יפה לקחת תשלום בעד טובה.
 מ: אברהם אינו רוצה דבר מן הרכוש המושב. בלעדי רק...
 ת: מה שהנערים אכלו בדרך. והוא צריך לתת מתנות לבעלי בריתו על שעזרו לו.
 מ: לנערי אברהם קרא המקרא בשם נוסף:
 ת: חניכיו, ילידי ביתו.
 מ: נקרא כולנו במקהלה מן הספר את תשובת אברהם למלך סדום.
 התלמידים קראו (רבים קראו בהרמת יד).
 מ: ינסה ילד לסכם ולמצוא אלו תכונות יפות חדשות מצאנו באברהם בפרק זה.
 ת: (1) אברהם גבור ואמיץ
 (2) אברהם מסכן את חייו כדי להציל את לוט שהיה בצרה גדולה.
 ת: (3) אברהם עושה טובה ואינו רוצה תשלום.
 ת: (4) שכניו אוהבים אותו ויוצאים לעזור לו.
 (5) משלם טובה למי שעוזר לו ומיטיב עמו.
 מ: (מחק מהלוח את פגישת אברהם ומלך סדום). ננסה להציג בכיתה את הפגישה בעמק-שוה. יעיינו התלמידים שעה קלה ונבחר את המשתתפים.
 התלמידים עיינו.
 המורה בחר בשלושה תלמידים שהיו המדברים ובחמשה תלמידים מנערי אברהם, "מלכי צדק" צייד עצמו ב"לחם ויין", אברהם נשא "רכוש".
 התלמידים חזרו על השיחה כמעט בלשונה.

סיכום

- מ: מצאתי כי בפרק שלשה חלקים. מה הם?
 ת: (1) היתה מלחמה; (2) לוט נשבה ואברהם מצילו; (3) הפגישה בעמק שוה.
 שיעורי בית לפרק יד:
 (1) להעתיק את שמות שלשת הקטעים ולרשום מה הם הפסוקים השייכים לכל קטע.

(2) יבחר לו ילד את החלק שמצא חן בעיניו ויציירו.

(3) להביא דשימת מקומות בעלי שני שמות.

אין הכוונה שהתלמיד יזכר את המקומות; עבודה זו היא אמצעי המכריח את התלמיד לקרוא את הפרק.

(4) לכתוב חיבור:

הפליט באלוני ממרא.

לוט בשביה.

הערה: במהלך השיעור מוצאים אנו — קריאת המורה, שיחת התלמידים, הסתכלות ב"טבלת המלכים" ושוב שיחה, קריאה, הסתכלות בטור המספרים, שיחה, סיפור המורה בהשתתפות התלמידים המעיינים בספר וכיו' : אחרי שיחה ערה רצוי מאד להרגיע את התלמידים בכתיבה קצרה. בכיתה שאין בה קשיים טכניים של כתיבה, — כפי שהיו בכיתה שבה ניתנו השיעורים — אפשר ורצוי להעתיק למחברת את "טבלת המלכים", את המלים הקשות, את שבועת אברהם או ברכת מלכי צדק וכד'.